

REPORTAGE Corona maakte actie vorig jaar vleugellam

Bevrijdingsvogels vliegen alsnog uit in de Zaanstreek

Vrije vogels zouden vorig jaar '75 jaar bevrijding' extra onder de aandacht brengen. Maar het coronavirus beroofde ze van hun vrijheid. Ze werden vleugellam; noodgedwongen een jaar gekooid. Dit jaar willen de leerlingen van Compaen VMBO in Zaandam en hun docent beeldhouwer Rob Cerneüs de vogels alsnog hun vrijheid geven.

Rien Floris
rfloris@mediahuis.nl

Zaandam ■ Het begon als een enthousiast project over vrijheid anno nu. Wat betekent vrijheid 75 jaar na de bevrijding? Leerlingen maakten allen hun vrije vogel die op strategische punten in de Zaanstreek zouden komen te hangen in kooien. Op plekken waar vrijheid in het geding kan zijn en tevens een belangrijke voorwaarde is om goed te kunnen functioneren. Zoals onderwijs, kunst, cultuur en pers. Op Bevrijdingsdag 2020 zouden ze hun vrijheid krijgen. Zouden; tot corona.

Metafoor

Kunstdocent Rob Cerneüs bij de start van het project: „Kunst is de metafoor die we kiezen om over de vrijheid te vertellen. In de dichtkunst, de beeldende kunst en de mens- en geschiedenislessen verbeelden we hoe beklemd het was in die periode. We willen kin-

deren wapenen met kennis en verbeelding om te voelen wat inperking van vrijheid betekent, zodat ze de waarde van hun vrijheid leren kennen.”

Geen vrijheid meer

De krant haakte aan met een interviewserie met bijzondere vrije vogels in de regio. We gingen vrolijk en enthousiast van start tot het virus alles lamlegde. Interviews via de telefoon. Dat beperkt een vrije denker.

Geen bevrijdingsfeesten, geen vrijheid meer. Allemaal door het coronavirus. Een jaar na dato begon het toch weer te kriebelen bij Rob Cerneüs en zijn collega's. Kunstdocent Annemieke van Iperen wilde het unieke project waardig afronden. "Dit laten we niet afpakken door een virus." Dus togen de leerlingen (inmiddels tweedeklasser geworden) weer aan het werk met hun vrije vogels.

Tegeltjeswijsheden

Er werd zelfs een onderdeel toegevoegd: Zaanse tegeltjeswijsheden.

De opdracht voor het vak Nederlands is dat iedere leerling een tegeltje ontwerpt met een spreuk over vrijheid. De tegeltjes worden ophangen bij de gekooide vogels en vormen samen het kunstwerk. Niet in het Delfts blauw, maar in het Zaanse groen ditmaal.

Bij zo'n project hoort een hoogtepunt. Dat wordt bereikt als de vrije vogels – gekooid weliswaar – worden opgehangen op vier strategische punten in de stad. Zoals vorig jaar de bedoeling was. Inmiddels hangen er vogels op de school, waar het bruiert van jonge vrijheidsdenkers die de wereld willen veroveren. De Bullekerk die iedereen een podium biedt, is een tweede logische locatie. Art Zaanstad dat het project vanaf het eerste moment volop steunde is de tweede plek waar vrije vogels worden geëxposeerd.

En er streek een vlucht vrije vogels neer bij deze krant; de verdediger van het vrije woord. Een nest vol vrije vogels prijkt in de etalage van de redactie aan de Vermiljoenweg 21 in Zaandam

Danny Smit hangt een vrije vogel op, op de redactie van onze krant. Marc Aijntink (ArtZaanstad) staat klaar met een volgende vogel.

PASCAL FIELMICH

in de stad. Daarna nemen de leerlingen ze weer mee en waaiëren ze uit om overal de vrijheid te brengen. De krant houdt één vrije vogel voor altijd op de redactie. Wij kunnen niet zonder.

Interviewserie met vrije vogels in de Zaanstreek

Met deze krant haakten we aan bij het bevrijdingsproject met een interviewserie met vrije vogels.

Verdedigers van het vrije woord, kunstzinnige mensen, dichters, vrijheidstrijders en vrijdenkers. Onze eigen vrije vogel ging met zijn koffertje de Zaanstreek door en overal noteerden we de vrijheidsbeleving van denkers in de Zaanstreek. Een bundeling in citaten van de geïnterviewden:

Burgemeester Jan Hamming trapte de interviewserie af: „Vrijheid is een werkwoord, iets waar je elke dag heel hard aan moet werken en wat niet vanzelfsprekend is.”

Na hem volgden vrije denkers van verschillende pluimage.

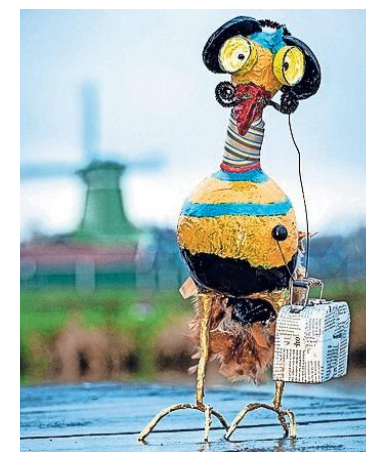
Punkgitarrist Terrie Hessels van The Ex vindt de vrijheid in het overgeorganiseerde Nederland benauwend. „Al dat geregeld neemt de fantasie van mensen weg. Misschien komt de creativiteit nu terug en gaan mensen meer nadenken over hoe ze zelf dingen kunnen oplossen en ondernemen. Misschien dat het eigen initiatief en de fantasie terugkeren. Zo kan corona nog iets positiefs opleveren.”

Oscar Bodelier van de Zaanse Regenboog belichtte seksuele vrijheid: „Als er wordt onderdrukt, komt de vrijheidsdrang als onkruid tussen de tegels weer omhoog. Als er geen vrijheid meer is, sterft de mens.”

Kunstenaar Marisca Voskamp: „Vrijheid gaat over grenzen. Vrijheid in je hoofd is misschien onbegrensd. Dat zijn dromen, je kunt denken wat je wilt. Maar als je vrijheid buiten je hoofd wilt ervaren, word je begrensd en moet je moeite doen. Als je de vrijheid wilt hebben om een jaar te reizen, word je begrensd door vliegtickets en geld. Tenzij je gaat lopen.”

Schrijfster Marjolijn Hof: „Vrijheid is altijd relatief en staat niet op zichzelf. Je moet vrijheid zien in relatie tot een ander. Als je de 'Verklaring van de rechten van de mens' er op naleest, kun je na het eerste artikel 'Iedereen wordt vrij en met gelijke rechten geboren' zeggen dat het zo dus niet is geregeld in de wereld.”

Dichteres Ellis van Atten: „Ik ben me wel heel bewust dat ik vrij ben. En vrijheid betekent meer dan het ontbreken van oorlog. Ik leef in een land waar je alles kunt doen wat je wilt.”

Met deze vrije vogel reisden we door Zaanstreek. FOTO WIM EGAS

Cabaretier Rayen Panday: „Ik denk dat mijn opvoeding en dan met name de grenzen die mijn ouders stelden, ervoor hebben gezorgd dat als ik over hun grens heenging, dat ik dan nog lang niet bij de grenzen van de wet belandde; waarschijnlijk hebben ze mij daar wel voor behoed. In die zin is het wel goed om grenzen te hebben, maar is het wel belangrijk dat je daarbinnen een bepaalde mate van vrijheid ervaart. De mens is van nature op zoek naar meer vrijheid, maar ergens maak je een compromis.”

Vluchtelingenonderwijzer Johan Mantje: „Als ik vrijheid duidelijk wilde maken aan leerlingen zocht ik naar werkwoorden. Onderhouden, ontwikkelen. Gunnen is ook een belangrijk werkwoord in vrijheid. Soms moet jij inleveren zodat de ander wat ruimte krijgt. Aan kinderen is dat heel goed duidelijk te maken. Vrijheid moet je delen en niet alleen nemen.”

Voormalig hoofdredacteur Jan de Vries van De Typhoon (voorganger van Dagblad Zaanstreek) „De drukpers van De Typhoon is onder de ogen van de Duitsers op een handkar over de Hemponter vervoerd. Zo belangrijk vonden die mensen het dat de bevolking de waarheid kon vernemen.” Die behoefte aan de waarheid is er nog steeds, zegt De Vries. „Daarom is het zo betreurenswaardig dat het zo moeilijk is om de waarheid te achterhalen. Het fundamenteel onder de samenleving wordt uitgehouden. Toch blijft het de verplichting van de journalistiek om te vertellen wat er echt aan de hand is en dat is niet het verhaal van de voorlichter.”

Vrije vogels worden opgehangen bij de school.

FOTO WIM EGAS

Vrije vogels en leerlingen van Compaen bij ArtZaanstad waar Arthur van Dijk een vogel de vrijheid gaf.

FOTO ELLA TILGENKAMP